

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.”
Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Crescerea religiósă.

Prin așa numita școlă modernă s'a dezvoltat prenesemțite în timpul din urmă o lăcomie de a da elevilor cât mai multe cunoscințe. Își are negreșit această lăcomie după cât mai multe cunoscințe părțile ei bune și de o netăgăduită valóre, pentru că în măsura, în carea își înmulțesce omul cunoscințele din ori ce ram de sciință, — își înmulțesce puterile și capacitatea de lucru, și își asigură superioritatea în lupta cu greutățile și necazurile cele fără sfârșit ale vieții.

Cunoscințele intelectuale, repețim, sunt puteri de lucru, sânt un capital însemnat, carele ne înlesnesc, și ajută în lupta cea grea pentru viață și dezvoltare. Și privitye din acest punct de vedere cunoscințele intelectuale, lăcomia de a da elevilor prin școlă cât mai multă carte, este deplin justificată. Când vorbim însă de această lăcomie a școlii de astăzi de a da elevilor cât mai multe cunoscințe, așa ni-se pare nouă, că este de lipsă, se nu perdem din vedere un moment de cea mai mare însemnătate, și anume faptul, că cunoscințele intelectuale sânt puteri de lucru, êr pentru ca prin aceste puteri se ajungem, și se potem realiza bunăstarea, carea o dorim, ele au trebuință de o bună conducere, de un motor, carele se-le aranjeze, se-le stăpânescă, și se-le folosescă numai spre lucruri și scopuri bune.

Acastă conducere și stăpâniă asupra cunoscințelor intelectuale, ce le posedem, și capacitatea de a-le poté folosi pentru dezvoltarea și înaintarea noastră în spirit creștinesc o dă omului numai educațiunea lui religiósă. Două sânt deci momentele, cari fac pre omul cult, și anume: a) cu-

noscințele intelectuale trebuinciose, și b) o inimă nobilitată și formată în spirit creștinesc, astfeliu, ca între tóte împrejurările se fie în stare a conduce în direcțiune bună cunoscințele intelectuale, de cari dispunem. Acastă parte, adecă nobilitarea și formarea inimii în spirit creștinesc, așa ne spun semnele, cari se ved astăzi, în veacul nostru nu s'a cultivat prin școlă și prin viață în măsura, carea o reclamă trebuințele înmulțite ale timpului. Nu s'a ținut, și nu s'a manuat cu dibăcia trebuinciosă cumpăna dréptă între cunoscințele intelectuale și între factorul cel mai însemnat în creștere: nobilitarea și cultura inimii în spiritul evangheliei; êr urmările acestei mari greșeli se resemnt astăzi greu chiar la popórele cu o cultură înaintată din apusul Europii. S'a intruait adecă di-lele trecute în o adunare partidul conservatoriu din Germania; și îngrijit de sórtea și viitoriul poporului a constatat, că „în lumea de astăzi nu mai există nici autoritate dumnezeiescă, nici omenescă”; și făcând această tristă constatare o adunare de ómeni fruntași din Germania a luat hotărîrea, ca se lupte cu tótă puterea a reda evangheliei și bisericii autoritatea, ce i-se cuvine, și prin acésta a introduce în tre ómeni o judecată mai obiectivă, carea se-i deprindă a-se prețui și stima unii pre alții după servițiile bune, cari le fac societății, — și a nu mai suferi abusul, ce se face cu deosebire prin presă în contra bunelor moravuri, prin atacuri nesocotite în contra autorității divine și în contra ómenilor, cari prin faptele lor creștinesci și-au eluptat o trecere în societatea omenescă.

Constată această decădintiă religiósă o adunare de ómeni inteligenți din Germania cultă, și repara-

rea rēului o ascēptă numai dela o creștere mai corēspundētōriă religiōsă a tinerimii și a poporului.

Faptul acesta și altele de asemenea natură i-vite în apusul Europii sunt semne bune, semne, că în lumea apuseană, unde s'a plămădit și dezvoltat spiritul anticreștinesc, — lumea bună i-a vēdūt, și îi sēmte urmările, și se angajēză cu tōtă puterea la luptă, ca sē-l combată prin religiune și religiositate. Acēstă împrejurare își-are negreșit partea sa bună, deōre-ce din apus s'au rāspāndit și în părțile nōstre idei anticreștinesci. Pre de altă parte mișcarea inițiată cu tōtă tăria în apusul Europii de a reda religiunii și bisericii puterea și autoritatea, ce-i compete în conducerea spirituală a popōrōlor, este pentru noi, biserica și poporul român, o satisfacere în lupta nōstră de a da poporului o educație religiōsă cât mai corēspundētōriă greutăților timpului, în carele trăim, precum și un motiv, ca sē scim, sē-ne impunem o ținută nimerită față de ceea n e f a s t ă p o r n i r e, ivită la noi în timpul din urmă, carea rēspāndesce în popor c a l u m n i i asupra sfintelor așezăminte ale bisericii nōstre.

Mai înainte de a-ne ocupa însă de modul și mijlocele, prin cari sē putem da poporului o educație religiōsă mai corēspundētōriă, este neapērat de trebuință, ca sē-ne lămurim asupra unei cestiuni prealabile, și anume, că cine pōrtă sarcina și rēspunderea pentru creșterea religiōsă a poporului?

Este de lipsă, ca sē-ne deprindem a da un rēspuns nimerit acestei întrebări, — deōre-ce așa ni-se pare nouă, că acestei întrebări i-s'a dat, și i-se dă aprōpe de regulă un rēspuns, carele este fōrte depaite de a fi cel mai nimerit. Sarcina și rēspunderea, precum observăm pentru tot ceea ce se face la noi pe terenul educațiunii în genere și în special pe terenul educațiunii religiōse, se pune aprōpe numai pe umerii învățatorului și ai preotului, în timp ce de regulă în educațiune pre lângă dēnșii au o influință decidētōriă și alți factori, și anume: casa părintescă și împrejurimea, societatea, în carea intră omul după ieșirea sa din școlă; ér rezultatul educațiunii depinde dela conlucrarea armonică a tuturor factorilor, cari au influință asupra educațiunii. Patru sūnt deci factorii, cari au influință decidētōriă asupra educațiunii religiōse, și anume: a) casa părintescă, b) școlă, c) biserica, și d) societatea, în carea se mișcă, și trăiesce elevul în timpul, când umblă la școlă, și când intră în viēță, și repetim, succesul depinde dela conlucrarea armonică a tuturor acestor factori.

Religiunea este sciință și în același timp este viēță și isvor de viēță.

Învēțăturile cuprinse în sfânta evangeliă și în doctrina bisericii aparțin la domeniul sciinței, și le învățăm din carte în școlă și în biserică. Învēțarea și cunoșcerea acestor principii și învățături dumnezeiesci fac însă pre om religios numai atunci, când trec din domeniul sciinței, și intră în inima omului, și de acolo d o m i n e z ă viēța n o s t r ă, modul nostru de gândire și acțiune. Acēstă parte, și adecă trecerea principiilor dumnezeiesci cuprinse în sfânta evangeliă și în doctrina bisericii din domeniul sciinței în domeniul vieții, este partea cea grea a învățământului religiunii, — deōre-ce religiunea, repetim, este sciință și tot deodată este și viēță și isvor de viēță. Astfeliu religiunea nu aparține numai domeniului minții, ci în același timp aparține și domeniului f a n t a s i e i și a l i n i m i i. În religiune și din religiune învățăm, și ne înmulțim cunoștințele minții nōstre cu învățături și principii dumnezeiesci, ridicăm, și înălțăm puterea și vioiciunea fantasiei spre tainele Ceriului, și în același timp nobilităm, și înălțăm inima nōstră pentru a sēmți și a trăi în conformitate cu voința lui Dumnezeu. Religiunea desvōltă, și dominēză întrēgă viēța nōstră spirituală.

Fiind religiunea sciință și tot de odată viēță și isvor de viēță, este natural, că la creșterea religiōsă a tinerimii alături cu școlă și biserica, cu învățatoriul și preotul are sē lucreze și casa părintescă și societatea.

Despre secta nazarēnă.

(Continuare).

Intr'o di Fröhlich totuși se rentōrce la credința în Dumnezeu, dēr sigur în urma unei „vedenii“ ce în mod supranatural „s'a arătat“ și antecesorului său Wirtz. Căci étă cum se introduce el în profesiunea sa poetică: „De-acum — ție — îi plăcū lui Dumnezeu sē mă tredecă din amorțitul meu vis. Tre-cēnd pe lângă mine, m'a vēdūt cum zac amorțit în însuși sângele meu, și-mi grăi: Tu trebuie sē trăiești da, tu trebuie se trăiesci! — îmi ție El cu o voce amabilă când mă vēdū zăcēnd în sânge. — În starea acēsta tu nu mai poți remāné, tu trebuie sē devini alt om. Și atunci cevași neobicinuit mi-a cuprins întrēga mea ființă, și pentru primadată am ingenunchiat înaintea Dumnezeului relevat și-I jurai credință și că de acum voi fi alt om“.

Fără îndoelă, că moralmente Fröhlich s'a îndreptat puțin, dēr de sigur la stăruințele pretinilor săi și cu deosebire la rogarea și admonițiunea sēr-

manilor săi părinți cari îi diceau neconținut „se apuce pe altă cale mai bună, că altcum ministeriul nu-1 va primi în cinul preoțesc“. De acum în capul său nu mai bijbăia ideia sinuciderii de care într-o vreme se ocupase serios, de-acum nici viața nu i-se păru insuportabilă, s'a lăsat și de ștregării și s'a pus pe învățatură, fiind-că — cum am arătat la început — avea să repețescă examenul de teologie, din care picase odată chiar din pricina curiozelor sale teorii dezvoltate în tema sa scripturistică. La ocazii date „propovăduia“ și cuvântul lui Dumneșu, dîndu-l cu pretenții mari „de a îndrepta pe cei păcătoși“.

La anul 1827 depune Fröhlich examenul teologic, ér la 1828 fu numit ca cooperator pe lângă bătrânul preot din Bagenhausen în cantonul Thurgau. Aici și din acest moment a ținut el să-și îndeplinească „misiunea apostolică“ la care a fost „chemat“ prin însuși Dumneșu. Nu trecea deci Duminecă fără predică și respective fără a „propovedui“ în cuvântări lungi și de câte trei ore.

A fost acest om pătîmînd de un fel de manie a propovăduirii. Numai astfel ne putem explica faptul, că Fröhlich nu-și alegea nici timpul și nici obiectul potrivit pentru anumite ocazii în cuvântările sale. Chiar și la înmormîntări, cuvântările sale erau total lipsite de timbrul funebral-panegiric. El cu ori-ce ocazie „propoveduia“. La mórtea bătrânului său șef din Bagenhausen dînsul a ținut cuvîntarea „funebrală“. Obiectul vorbirii sale cum dice — a fost inspirat de însuși Dumneșu, că ridicîndu-și ochii în sus, un glas óre-care îi dîse: „Propoveduesce! — Ce se propoveduesce? — „Tot trupul e ca érba și totă mărimea omului e ca flórea cîmpului; érba se usucă și flórea ei cade, ér cuvîntul lui Dumneșu remîne în veci!“ îi respunse glasul din ceriu.

Curios e de pildă și epilogul cuvîntării sale: „Ceea-ce mai mult mă apasă este, că réposatul a dus cu sine promisiunea Mărturitorului care dice: „Cel ce vî primesce pre voi, pre mine mă primesce, ér cel ce mă primesce pre mine, acela primesce pre cel ce m-a trimis pre mine. Cel ce primesce pre proroc în nume de proroc, acela va primi plata prorocului...“

În scurtă vreme, după-ce 4 luni de zile a să mênat neghină eretică în Bagenhausen, Fröhlich fu transpus ca administrator în Leutwyl am Hallwyler See. Comuna acésta avea vr'o 1500 de suflete, dér credincioșii erau atât de reslățiți moralmente, încât la biserică abia mergeau vr'o 2—3 inși. Fröhlich însă și-a împlinit aici „chemarea“ splendid, că în scurtă vreme biserică lui s'a umplut de credincioși. Atracțiunea acésta la biserică s'a datorit predicilor sale pline de grozăvenii asupra iadului, ca loc de pierdere pentru cei păcătoși etc. și pline de laude asupra împărăției ceresci, ca loc de fericire vecinică pentru cei drepti. Mai departe interpreta diligent și sfta scriptură.

Fudul și de o mare încredere în „talentele“ sale, Fröhlich scria și epistóle de cuprins dogmatic prietenilor și adicților săi din Basel și din Bagenhausen, prin cari risca teorii curioase și contrare bisericei sale calvine.

Intr-o epistolă către prietenii săi scrie între altele, că adese-ori „meditînd aprofundat“, i se deschid vederile asupra unor singuratiche puncte de credință, cum e de pildă asupra „vieții de veci“ și asupra „botezului copiilor“. Cu privire la „viața de veci“ Fröhlich scrie, că ómenii cei needucați *) nu se vor judeca după faptele lor ce le-au sêvêrșit (deóre ce omul se nasce în păcate), ci după necredința lor (Ioan 16, 9)... ér faptele bune și faptele rele contribuiesc numai la judecată ca împrejurări ameliorátore ori agravátore.

Ér înțelepciunea sa despre „botezul copiilor“ (Kindertaufe) o expune înaintea prietenilor săi astfel: „Ce țineți voi despre botezul copiilor? Cu cât meditez mai profund asupra acestui lucru și caut mai multe baze ca se-l îndreptez (!) cu atât mai puțin îmi succede. De sigur că Domnul nu a luat în socotință (!) acest lucru **) că altmîntrelea nu ar fi dîs (când a instituit botezul): „a copiilor este împărăția ceriurilor“, „mergeți și fi învățați pre toți și îi botezați în numele Tatălui etc.“ și „cel-ce crede și se va boteza mîntui-se va, ér cel ce nu crede (nu dice și cel ce nu se va boteza) se va osîndi“.

Din aceste fantasmagorii „aprofunde“ ale rătăcitului Fröhlich rezultă, că Nazarenii nostri de ađi nu-și botéză copiii pînă la etatea de 7—12 ani, pe motivul că mai întîiu trebuie „învățați“ apoi „botezați“.

Astfel Fröhlich devine din și în și tot mai intolerant și tot mai pronunțat adversar, póte inconștient, al bisericei sale în care s'a născut; devine pe și ce merge tot mai temerar agresor al dogmelor creștine, de care pe rînd se acatã pe motive scóse din chiar sfta scriptură, dér — de sine înțeles — interpretate după priceperea sa.

Prietenii și colegii săi din cinul preoțesc adese-ori l'au admoniat și l'au sfătuit să nu „propoveduescă“ Evangelia după vederile sale proprii, ci după principiile și convingerile stabilite de biserică sa. I-s'a făcut și imputarea, că cestiunile dogmatice le tractéză cu ușorință și sfta scriptură o interpretéză prea leger, prea independent.

Dér Fröhlich remîne incoregibil.

La sfaturile binevoitóre ale colegilor săi respunde că: „inima mea e liniștită și spiritul meu e treaz, și pe calea acésta a mea. pe care Domnul mă conduce atât de evident, pășesc eu înainte fără de nici o temere; asupra mea vegheză Duhul sfânt și lupta mea e atât de strălucită, încât pentru ea trãesc și mor.“

*) Înțelege pe creștinii cei lipsiți de învățăturile creștine prin care, dice „se renașce“ omul din nou.

**) Că adecă botezul póte fi când-va și obiect de discuție

Îți trebuie o rezoluțiune mai firmă ca acésta? Ne putem deci închipui cu câtă abnegațiune și insistență propaga el „convingerile“ sale religioase pretutindeni pe unde acuși-acuși ajungea. Și câtă bunduzolă făcea pretutindeni!

În urmă vedând și superioritățile bisericesci, că tréba cu Frölich se prea Ingrósă l'au chiar amenințat să se îndrepte și să-și dea bine sémă despre ceea-ce face, provocându-l tot-odată să-și înainteze învățăturile sale la forul bisericesc spre censurare; ér decanul Frichardt îi mai scrie între altele: „Tóte acestea Vi le comunic din incredințarea collegiului, care vă mai recércă, să nu țineți séra „c o n v e n t i c u l e“ la casa parochială.

Frölich însă rămâne cel vechiu și tóte admonițiile superiorilor sei le considera ca „intențiuni păcătóse de-a-l persecuta și umili“.

În sfirșit collegiul a fost silit să 'l pună sub acasă, ridicând în contra lui 11 puncte, și anume:

1. La loc să zidescă cu propoveduirile sale, distruge.
2. Susține că e persecutat, — se dovedescă deci cine-’l persecută.
3. Despre cinul preoțesc se exprimă necuvincios.
4. În considerarea propoveduirii ține cuvântări lungi de câte 3 óre și mai bine.
5. Propoveduirile-i sunt sub tótă critica și pline de espresioni próste (mit pöbelhaften Ausdrücken).
6. Catechisația copiilor o ține până séra, — apoi mai e și un catechet slab și miserabil (ein schlechter und elender Katechet).
7. Ține adunări interdișe, la cari iau parte bértrêni și tineri.
8. Insuși ia parte la adunări arangiate de laici.
9. Nu se ține la serviciile divine de pericopele țilei (de tipic).
10. La locuința sa se adună ómenii până târziu nóptea.
11. Susține că întrênsul e sfântul Duh, și că el e inger și pre cei ce cred într'ênsul îi va scáldea în scáldătórea Vitezdei. ***)

Dar Frölich la tóte aceste acuse replica flegmatic, că el pentru faptele sale nu e dator cu respons ómenilor, cari cu síla vrea să-i iee libertatea spiritului și a conștiinței sale, ci numai lui Dumnezeu.

După acest răspuns ignobil și destul de perfid, forul judițial fără nici un cuvênt îl dimisese, dér după vr'o câteva țile neînfrântul profet Frölich fu destituit și seos dia cinul preoțesc.

Din acest moment devine el apostol și propoveditor maniac cu intențiunea conștiință și pronunțată de a intemeia o lege nouă — astăđi legea nenorociților nostri nazareni.

De acum Frölich nu mai era pietist și nici nu mai ținea se declare, că aparține bisericeii sale cal-

vine, ci trecând deja prin a patra metamorfosă, dela anul 1832 devine el cel mai primejdios baptist.

Destituit din funcțiune și lipsit de beneficiu, de-acum Frölich își căuta de trebșóră pe la adicții sei de prin comuni ățile creștine din Hauptweil, Langenau, Brug, Bagenhausen etc. În tóte părțile scria epistole adicțiilor și credincioșilor sei, pe cari îi încuragia la luptă, că „întrênsi e sftul Duh, cu dênșii e Christos“.

De odată, prin luna lui Aprilie 1832, se presentă el în Leutwyl, adună în jurul seu bértrêni și tineri, le vorbește despre pocăință, despre minunățile „renascerei“ (adecă a „noinăscuților“ în legea sa) despre greșelile și iregularitățile bisericesci, despre decadința preoțimei de stat etc.; și deci îi invită să nu întârđie un minut macar, ci să se grăbescă fie-care a se „renasce“. Și 'ntr'adevăr, după cum însuși mărturisește, deja după vr'o opt țile mulți își esprimară dorința „să-i boteze“ (adecă să-i cufunde în apă după formula baptistă-frölichiană) și în scurtă vreme el inființeză „c o m u n i t a t e a s f â n t ă“ (die heilige Gemeinde), care deja pe la Floriile aceluiași an consta din 38 membri. În aceeași Duminecă a Floriilor au primit ei primadată și euharistia „c a r e n ă s c u ț i“ (als Wiedergeborene). Dér pe de altă parte tot aici fu el și persiflat de popor, care-i striga, că s'a lăpădat de Christos, că residă întrênsul Satana etc., și-’l arătară stăpânirei, — ér stăpânirea îl scóte afară din comună și-l duce, cum nu i-a plăcut, la Argau, cu porunca „se fie pe pace“.

(Va urma)

Val. Magdu,

Studiul economiei în școlele populare.

Unul dintre cele mai insemnate obiecte de învățământ, ce se propune în școla elementară este: e c o n o m i a.

Acest obiect de învățământ, ar trebui se cuprindă séu să ocupe locul prim între celelalte obiecte, pentru-că fiind școlele nóstre sătesci eminentemente cercetate de plugari, obiectele principali trebuie să fie acelea, cari privesc viața săténului de tóte țilele. Trăim într'un timp, când mai mare pond se pune pe realitate; când se pretinde, că tot ce se învață în școlă să aducă folos vedit. Săténul vrea să vadă rezultatul cercetării școlei, și cu vorbe despre lucruri cari pe el nu'l privesc de aprópe, nu'l poți îmbuna. Numai rezultatul pipăibil îl-îndestulește. Înzădar se va încerca învățătorul se propună tóte cele prescise în „Planul de învățământ“, că decă acelea nu corespund împrejurărilor, apoi truda îi-va fi zădarnică, și-a mistuit puterile psihice numai înzedar.

***) Di Vladimir Dimitrieviciu observă potrivit, când își esprimă mirarea, cum de nu a fost acusat și pentru teoriile sale despre „botezul copiilor“.

Timpul pretinde altcum și noi trebuie să-ne acomodăm, trebuie să mergem cu valul vremii, din naintea căruia nu ne vom putea da într-o parte. Economia — cu toate ramurile ei — până în prezent, a ocupat un loc secundar în școlile noastre. Abia-i sa dat — de milă — o oră pe săptămână, și — și atunci propusă la clasele III—VI. Timp foarte scurt, pentru un material așa de estins și de bogat. Se nu uităm, că după prescrie, economia se propune numai toamna și primăvera — căci érna e înlocuită prin alt studiu. Ce mai rămâne? Când să-se propună? Iată întrebări, cari ar trebui deslegate grabnic, ca cu ocaziunea facerii noului plan de învățământ să fie indus materialul împărțit, cum se cade, în formă corespunzătoare. Scurt. Pe viitor studiul economiei ar trebui să ocupe loc de frunte între obiectele de învățământ în școlile noastre.

Mi se va reflecta, că știu economii nostri toate ramurile economiei. Póte eu dic, că nu știu? Dar chiar să știe, școla e îndătorată să-i deo o direcție sănătoasă în toate ramurile economiei."

Se luăm esemplu dela Germani. Cât sânt ei de înaintați față de țeranii nostri, în ale economii. Și totuși pe di ce trece, forméză mulțime de societăți economice.

Să nu mergem însă afară din țără, ci să privim la Șvabii din Ungaria și la Sașii din Transilvania. Unde sânt acestia față de noi!? Causa? Păncel mai mare pond pe economie. Nu este școlă săsescă în Ardél, în care se nu să propună economia. Dar nu numai la băeții de 10—12 ani, ci și la cei de repetiție (13—15 ani). Ba, sânt cursuri regulate de adulți. De reuniuni economice nici nu mai vorbesc, căci de acelea sânt în toate comunele săsesci. Resultatul se vede. De-și trăesc mai tot pe acelea locuri cu hotară muntóse și sténcóse, pământul sasului produce mai frumoșe bucate, ca al Românului și al Secuiului.

Vedem, că în timpul ultim și aici la noi, în comitatul Arad, stăpănuirea a început a propaga ideia pentru „reuniuni agronomice“ și să înțelege că este trebuință, ca să nu așteptăm, ca alții să ne boldescă, se pornim la lucru; ci noi din propriile voințe și convingeri se începem o activitate mănóșă și rodnică.

Inceputul să'l facem cu școla de toate țiilele. Aici, să împărțim materialul astfel, că tot ce se învață, să pătrundă în mintea băiatului, așa, că ce a învățat, să scie fundamental.

Continuarea se-o facem în școlile de repetiție.

Ce vom repeta, decât n'am învățat nimic? Mai întâiu trebuie să învățăm apoi să repetăm.

În școla de repetiție, seau mai bine numită de Duminecă — căci atunci se adună nu numai cei de obligați, ci și alți tineri eșiti dela școlă — să-se urmeze cu propunerea părților mai grele din Economie, căci acum — la aceia etate — mintea băeților e mai deschisă, cuprinderea mai ageră și inteligența mai largă, pot să pricepă tot ce li-se propune. Cu atât mai vértos, că unele părți din cele ce li-se propune, le sânt cunoscute din praxă. Într'o oră putem se propunem, cât în școla de toate zilele, într'o săptămână.

Fiind împărțit materialul acomodat priceperii băeților, și pertractarea va fi cu mult mai ușoră.

Care părți și cum ar trebui să-se propună la fie-care clasă, mă voi mărgini a-le schița în general.

(Va urma.)

Petru Vancu.

D I V E R S E.

* *Pentru orientare.* Diarele magiare din loc „Arad és Vidéke“, și „Aradi Közlöny“ au publicat Mercuria trecută scirea, — că în alumneul nostru diecesan ar fi erupt o bolă epidemică provenită, din necurățenie. Din incidentul acesta „Tribuna Poporului“ a scris la adresa preparandiei noastre în numărul său apărut Vineria trecută, că: „ziarele din loc au publicat nisce lucruri foarte urite despre preparandia noastră din Arad“ etc.

Ca nu cumve ast-feliu de sciri să inducă în eróre publicul, și să facă îngrijiri părinților, cari au elevi în alumneul nostru diecesan, ne ținem de datorință a constata, că atât scirea publicată de foile magiare despre o epidemie în alumneu, cât și cele scrise de „Tribuna Poporului“ la adresa preparandiei noastre dir Arad sânt scrise și publicate de numitele foi, din incidentul că în timpul din urmă s'au bolnăvit doi elevi din alumneul diecesan de un morb de piele (rîie), morb, carele de altcum nu s'a ivit în alumneu, ci acei elevi l'au căpătat dela un elev, carele locuiesce afară de alumneu.

† *Cas de mórte.* Înregistrăm cu durere că Lunia trecută după un morb îndelungat și plin de suferințe a trecut la cele eterne din viéță dl Aureliu Suciu, advocat în Arad și deputat sinodal și congresual în etate abia de 44 de ani, — lăsând în cel mai profund doliu neconsolabila s'a familiă, rudenile și numeroșii săi amici și cunoscuți. Rămășițele pământesci s'au depus spre odichnă eternă Mercuria trecută cu mare solemnitate în

cimiteriul din Arad, însoțit fiind la locul de odihnă de un public ales și numeros.

Adresând condolențele noastre familiei rămase în doliu, rogam pre Dumnezeu, ca sufletul răposatului să-l așeze în lăcașurile dreptilor!

În veci amintirea lui!

* „*Lipovana*“ institutul de credit și economii din Lipova își-va ține adunarea generală ordinară în 26 Februarie st. nou a. c. în localitatea institutului, opidul Lipova. Din bilanțul acestui institut pentru anul trecut înregistrăm, că acest institut cu un capital de acțiuni în sumă 50,000 fl. și cu un fond de rezervă 7169 fl. 82 cr — la finea anului trecut a avut depuneri în sumă de 169,504 fl. 09 cr. și a realizat în decursul anului trecut un profit curat în sumă de 9509 fl. 88 cr. v. a.

* *Bibliografie.* A apărut de sub tipar: „*Căsătoria după legea civilă ungară (Art. de lege XXXI. din 1894) cu notițe din dreptul bisericesc răsăritean* de Dr. Petru Ionescu. Caransebeș 1897. Editura și tipăriul Tipografiei și librăriei diecesane. Prețul 80 cr.“

Sub acest titlu d-nul Dr. Ionescu a pus la dispoziția publicului o interesantă broșură (112 pag.) a cărei necesitate s'a simțit încă dela introducerea căsătoriei civile. Prin această carte autorul face cunoscută preoțimea noastră pe de o parte cu legea civilă, pe de altă parte îi arată deosebirea ce există între legea această și cea bisericescă.

Lucrarea această a d-nului Dr. Petru Ionescu este de mare folos cu deosebire pentru preoții și învățătorii noștri, pentru-că pe lângă legea despre căsătoria civilă conține aproape întreaga lege bisericescă referitoare la căsătorie precum și cele mai însemnate părți din ordinațiunile ministeriale, cari sigur, că vor fi puțin cunoscute preoților și învățătorilor noștri. Pentru a face mai evidentă deosebirea între legea civilă și cea bisericescă, autorul arată la fie-care paragraf din legea civilă și dispozițiunile legii bisericești, și dă îndrumările necesare, pantru-ca împlinind legea civilă să fim totdeauna în vedere și interesele bisericești. — Autorul arată dela cine și în ce mod să se ceară dispensațiunile necesare, așa că preotul singur va fi în stare să esoporeze dispensațiunile fiind în modul acesta scutite părțile de neplăcerea de a alerga dela unul la altul.

Recomandăm în deosebită atențiune a publicului nostru cetitoriu, și cu deosebire în atențiunea preoțimei și învățătorimei noastre această carte folositore a d-lui Dr. Petru Ionescu.

* *Barca austro-ungară „Mattea“* a suferit la Termini naufragiu. Căpitanul și șase matrozi au perit în mare.

† *Alexandru Flechtenmacher*, bătrânul și talentatul compositor de muzică națională a încetat în 8 Februarie din viață la București, în cea mai mare miserie. Cu dânsul dispărea una din ultimele figuri marcante ale renașterii noastre naționale. Flechtenmacher este de origine din Iași și a fost primul director al conservatorului român, la a cărui fondare a luat parte activă. Com-

pozițiunile sale sunt voluminoase. Cele mai frumoase poezii ale barților noștri naționali se cântă ași în toate unghiurile locuite de Români pe melodiile simple, dar' mișcătoare ale decedatului. „*Hora unirei*“ a traversat întreaga lume. Amintim următoarele compoziții cunoscute pretutindeni: „*Nunta țărănească*“, „*Baba Hârca*“, „*Urita Satului*“, „*Scara Măței*“, „*Cocóna Chirița*“ etc. etc. În timpul ultim a lucrat la o operă națională „*Fata de la Cozia*“, durere însă, că morbul și sărăcia nu l'au lăsat să ducă la capăt această operă. Fragmentele cunoscute sunt de o frumuseță deosebită.

† *Necrolog.* Maria Maleș născ. Mihailoviciu în numele ei și a fiilor săi Lazar, Maria, Samuil economi, Valeriu Maleșiu paroh rom. gr. ort. în Miniș, precum și a nurorei sale Maria născ. Carabașiu și al numeroșilor sei nepoți, cu inima frântă de durere, aduce la cunoștință, că neuitatul ei soț respective tată, socru, și moș L a z a r M a l e ș i u, paroh rom. gr. or. în Belotint după un morb greu în 29 Ianuarie (10 Februarie) 1898 la mediul nopți a trecut la cele eterne în anul 70 al etății, la al 50-lea an al fericitei sale căsătorii și în al 46 an al preoției sale. — Oșemintele pământesci ale defunctului s'au depus spre eternă odihnă în morminții rom. gr. or. din Belotint la 31 Ianuarie (12 Februarie) 1898. La actul funebral a funcționat părintele protopop Voicu H a m s e a, rostind și o frumoasă cuvântare funebrală care a stors lacrimi din ochii auditorilor. — Sânta liturgie a săvârșit-o Ambrosie Popescu paroh în Zabalt, Ioan Hadan paroh în Lalasinț și Iosif Clombeșiu paroh în Berzova; la sfânta îngropăciune a mai servit Vasiliu Dehelean paroh în Ususeu, George Bussu paroh în Chelmac dinpreună cu d-nii învățători: Teodor Popa în Chelmag, Vasilin Bogoiu în Belotint, Stefan Mihailoviciu din Lalasinț și Neagu din Ususeu, petrecuți de o mulțime de intiligință fără deosebire de naționalitate și religione, și ai jaluicilor sei parochieni. — În veci amintirea lui!

* *Industria noastră în străinătate.* Raportul societății „*Furnica*“ a doamnălor române din România, al cărei sediu este în București constată, că în decursul anului trecut această societate a vândut diferite produse de ale industriei de casă a țărâncelor române pentru suma de 111.802 lei. Aceste produse ale industriei de casă românească, au luat o dezvoltare foarte frumoasă, fiind tot mai mult apreciate din partea străinătății. Astfel anul trecut s'au vândut la Londra costume naționale românești și alte produse ale industriei țărănești române pentru suma de 18.763 lei 30 bani. Societatea „*Furnica*“, după-cum se știe, stă sub patronagiul Maestății Sale Reginei României; presidentă e d-na Elena C. Cornescu, cassară d-na Maria C. Bilcescu, ér secretară d-na Sarmisa Alimănișteanu.

* *Contra tuberculoșei.* Diarele aduc știră, că profesorul Leyden din Berlin cu o cură specială a vindecat mai multe casuri de tuberculoșă, de asemenea, că doi medici din Neapol ar fi inventat un „*serum*“, cu carele încă ar fi vindecat mai mulți bolnavi de tuberculoșă. Ambe aceste moduri de cură sânt însă până acum

numai în stadiul experimentelor. Tuberculoza fiind cea mai primejdiosă boală a ocupat în timpul din urmă și capacitățile medicale din Ungaria. S'a constatat adecă, că dintre casurile de morțe din anii din urmă aproape șesezeci procente au fost pricinuite de tuberculoză, și ministrul de interne a emis o ordinațiune, în carea espune îngrijirile, ce sânt a-se lua încontra tuberculozei, cari sânt cu deosebire curățenia și locuințele sănătoșe și bine aerisite.

* *Pentru pruncii, cari nu vor să învețe* în New-York s'a înființat o școală specială cu un internat și cu un atelier de lucru. În această școală se aduc pruncii, cari nu vor să învețe. Aci li-se țin prelegeri din toate obiectele de învățământ ca și în alte școle, ér în timpul liber sânt siliți a face diferite lucruri de mână, — pentru cari li-se plătesce, și după cum se pôrtă, sânt siliți a rămâne în acea școală, și respective în internat, de exemplu până când își-câștigă suma de zece dolari, seau și mai mult; și se'nțelege pruncii ca să-și pôtă câștiga libertatea de mai nainte, și să se întoacă în casa părintească se silesc a lucra cât mai mult ca să ajungă la suma dictată de directorul școlei, și să pôtă merge acasă. Prin această se deprind la lucru și la diligență și deprinși astfel după ce ies din această școală, se îndreptază, și se pôrtă bine.

* *De ținut minte.* În inima tinerimii nu produc atâtea bune røde înțeleptele vorbiri câtă otravă varsă în trînsa vorbele cele scîrbôșe, căci răul e mai ademenitor și prinde mai lesne decât binele.

Cel dintâu Rachier. Povostire populară de Leon Tolstoi. Odată un țaran se duse pe nemâncate în țarină ca să are. Ca merinde își luă numai o cójă de pâne. Ajungînd în țarină își scote caftanul, îl atîrnă într'un tufiș și puse pânea alături de caftan. După cîtăva vreme, calul osteni și țaranului începură a-i ghiorăi mațele de fôme. Atunci deshămă el calul, îl lăsă să pască, se duse în spre caftan, ca să-și ia codrul de pâne să mai îmbrace câte ceva. Caută în drépta, caută în stînga, întorse caftanul pe toate fețele, îl scutură: ce să veđi? pâne nicăiri. Mirarea țaranului fu peste măsură de mare. — Curios lucrul! N'a călcat nimeni p'aici și totuși cineva trebuie să mi fi furat pânea. Cine să fie, cine să fiă? Se întreba mereu bietul țaran. Un drac însă fusese pricina. El șterpelise pânea pe când țaranul muncia și să tupilase într'o tufă, spre a auđi cum va blestema țaranul și cum îl va numi pe el, pe dracul. Nici vorbă, că-i părea rău țaranului după pânea furată, dar ce puté să facă, se mîngăia și el cum putu. — Deh, dișe el, știu că de fôme n'am să mor, dar și acela care a luat pânea știu că a avut nevoie de ea, i-o fi fost și lui fôme, s'o mănânce sănătos! Poftă bună! Și țaranul nostru se duse la fântână, înghiți v'ro două guri de apă împede și rece, pînă se sătură — vorba vine — mai prinse nițel la inimă, a-pucă calul de căpăstru, îl înhamă din nou și începu ér să are. Dar dracul rămase inlemnit, pentru că nu putuse împinge pe țaran la păcat, adecă să-l facă să blasteme. Se duse în iad la Scaraoschi, mai marele peste toți dracii și povesti de a fir-a-păr, cum furase țaranului cójă de pâne și cum el — țaranul — în loc să injure, dimpotrivă dișese: „S'o mănânce sănătos!“ Scaraoschi, mai marele dracilor, se făcu foc și pară. — Bun! Dacă țaranul nu te-a injurat, strigă el furios, este vina ta, ai început-o prostesce. Ei, ei, ei, frumos lucru ar fi ca țaranii cu nevestele lor să capete ast-fel de obiceiuri, ne-

am duce pe copcă. Iți spun drept, ai sfeclit-o. Dar sub nici un chip nu putem lăsa tréba așa. Du-te de-ți câștigă cójă de pâne a țaranului. Ți-o spun verde. Dacă nu-l vei răpune în timp de trei ani, să scii că-ți fac o baie de aghiazmă; să stii că nu glumesc. Dracul însă, cum se scie, se îngrozesc de aghiazmă. Alérgă deci într'un suflet ér pre pămênt și se gânde cum să-și ispitescă greșéla.

Se gânde și se gânde până ce iscodi una. Se prefăcu muncitor și se tocni argat la țaranul cel sărac. Și puse la cale pe țaran să samene mlaștină pe o vară de secetă. La vecinii din prejur totul se uscă și se arse de sóre, la țaranul cel sărac însă, holdele crescură dese, înalte și pline ia spic. Țaranul se hrăni până în anul următor și tot îi mai rămase multă pâne de prisos. În vara următoare argatul înveță pe țaran să samene pânea pe deal. Și tocmai vara asta se nimeri ploioșă. La toți ceilalți recolta fu culcată la pămênt, putređi totă și spicul nu se umplu; pe délul țaranului însă eși minunată și-i rămasă atéta pâne de prisos, încât numai scia ce se facă cu dênșea. Mare chilipir pâlise pe bietul o. Și argatul învăță apoi pe țaran ca să facă din pânea prisosită rachiu și țaranul îl ascultă și plămădi rachiu, beu el și dădu și cunoscuților săi, cari n'aveau de béut. Dracul se duse la Scaraoschi și să făli că a câștigat cójă de pâne. Scaraoschi vru să se incredințeze cu ochii lui. Vine la țaran și vede ceea-ce n'ar fi cređut nici odată în viața lui: Chiaburii din sat erau adunați acolo și țaranul nostru îi cinstia cu rachiu; țaranca servia mosafirilor béutura și pe când împărția se împedecă de masă și varsă un pahar pe jos. Țaranul atunci se supără și începu a-și injura nevasta. — Nătînga și prósta dracului! sbieră el. Ce, cređi tu că sint lături, de verși pe jos, bunătate de béutura, ológo! Prósto! Dracul ghionti pe Scaraoschi de bucurie. — Ia ascultă, șopti el, țaranul nu mai dișe acum: „Să fie sănătos!“ cum a diș când i-am furat cójă de pâne. Țaranul injura de-a binele și începu să împartă el singur rachiu. În vreme ce el împărția, iată că întră în casă un biet țaran dela muncă și care nu fusese poftit. Se puse jos și se uită, țaranii cei bogăți beau rachiu cât le place; îi venise și lui poftă de o picătură, ca să-și mai alunge oboséla; țaranul cel sărac ședea, ședea și înghița în sec; aștepta să-i dea și lui.

Țaranul în loc să dea și săracului un păhăruț, mormăi pe nas: „Nu pot să vă îngrijesc pe toți cu rachiu, auđi, să stau și să împart la toți! Par car fi pomană!“ Și asta plăcu lui Scaraoschi. Iar dracul cel mic nu mai putea de bucurie și dișe cu mândrie: — Așteptă puțin și-i vedea ceva și mai și. Mosafirii și gazda béură înainte cu chef și veselie. Se lingusiau unii pe alții, se lăudau, vorbele lor începură a fi aprinse, ușóre și lunecôșe ca unt-de-lemnul. Scaraoschi trăgea cu urechia și șoptia celuiialalt — Dacă i-a turbat béutura, de se înșólă așa, apoi curînd au să fie toți ai noștri. — Mai așteptă puțin, răspunse dracul cel mic. Lasă-i să mai tragă câte un păhar. Acum dau din códă ca vulpile și se gudură și ar vrea să-și spargă capetele. Să-i veđi acuși, cum se fac ca lupii cei turbați. Țaranii mereu veseli și cu chef, goțiau paharele într'una, vorba li se făcea mai sgomotôșă și mai din topor. În locul cuvîntelor lingusitoare, începură a curge sudălmile, vorbe rele și de măscară, cădeau ca grindina, și nu după multă vreme iacă se încinge și o bătălie deși stîlcesc nasurile. Și gazda se amestecă; dar mănăcă și ea o sfîntă de bătaie. Scaraoschi nu mai putea, fi plăcu de minune. — Bîne, tare bine! șopti el. — Mai stăi, dișe dracul cel mic, acumă vine ceva și mai frumos. Să mai bea câte un păhăruț. Acum sint turbați ca lupii, dar ai să-i veđi acuși ca porcii. Și țaranii beau mereu și virtos. Se înmôie, sforăie, suflă greu, grohăie,

nici nu bagă de seamă că nici unul n'aude pe celalalt. Ochii li se fac mici și se mișcă iute în orbite. Și mosafirii începură a pleca câte unul — câte doi — câte trei, toți cădeau grămadă și se tăvăleau pe drum. Gazda iese să-i însoțescă și cade cu fața în mocriță și se murdărește din cap până în picioare. Stetea lungit acolo și grohăia ca un porc mistreț. Asta plăcu și mai mult lui Scaraschi.

— Ai iscodit, dișe el, o beutură bună, și-ai câștigat cu drept cōja de pâne. Spune-mi și mie cum făcuși beutura? Negreșit, că ai fi luat mai întâiu sânge de vulpe — de aceea țeranu s'ă făcu șiret ca vulpea — ai turnat sânge de lup — de aceea țeranu s'ă făcu rău ca lupul, la urmă ai amestecat-o cu sânge de porc — și se făcură porci. — Nu, dișe dracul cel mic, n'am amestecat-o precum diși. N'am făcut alt ceva nimic, decât că i-am dat pâne cu prisosință. Sângele dobitoceșe a fost în om în totdeauna atâta numai că la ce-i săraci nu găsește hrană destulă și când pânea e puțină în casă, nu-i pare rău țaranului nici de cea din urmă cojiță. Prisosul îl îndemnă în totdeauna la rău; îndată începe să caute cum s'ar înveseli. Eu l'am deprins să bea răchiu. Și cum plămădi din darul Domnului rachiu, se trezi în el sângele vulpei, al lupului, și al porcului. . . — Bravo mă! Halal de tine! Și Scaraschi lăudă pe dracul cel mic și-l umplu de cinste și de daruri scumpe. „Albina“.

Concurs.

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din comuna Belotinț (protopresbiteratul Lipovei) devenită vacantă prin mōrtea preotului Lazar Maleșiu, — în conformitate cu decisiul consistorial Nr. 649. ex. 1898. se scrie concurs, cu termen de 30 de zile, dela prima publicare în fōia „Biserica și Șcōla“.

Emolumentele împreunate cu acēsta parohie sunt: Una sesiune de pământ; birul preoțesc și stolele usuate dela 200 Nr. de case, cari tōte computeate în bani dau un venit anual de circa 600 fl. v. a.

Sē notēzā cā din acest venit — conform §-lui 8, din Regulamentul pentru parohii, compete jumătate vēduvei preotese un an întreg dela mōrtea parochului Lazar Maleșiu; deasemenea conform decisiului consistorial aci mai sus numit sē notēzā, cā sarcinile publice și competențele diecesane restante după rēposatul paroch Lazar Maleșiu, întrucāt acestea nu s'ar putea plăti din lāsāmēntul rēposatului și respective din venitul intercalariu al parohiei, le va plăti alegēndul preot.

Dela recurenți se recere cualificațiune pentru parohii de cl. II-a, și se avisēzā ca recursurile lor adresate comitetului parochial din Belotinț — se le subscērnā subscrisului protopresbiter în Lipova (Lippa) comitatul Timiș până la termenul susindicat.

Recurenții cu observarea dispozițiunilor §-lui 18 din Regulament, au a-se presenta, în vre-o Duminecā ori sērbătōre în s-ta bisericā din Belotinț, pentru a-și arētā desteritatea în cele rituale și în oratorie

Belotinț, 1/13 Februarie 1898.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea capelaniei temporale pe lângă veteranul paroh Simeon Drăgoiu din Valea-mare (protopresbiteratul Lipovei) pe baza fnaltului decis al venerabilului consistoriu din Arad dtto 10 Ianuaru 1898 Nr. 7335 ex. 1897 prin acēsta sē scrie concurs cu ter-

min de 30 de zile dela prima publicare în fōia oficială „Biserica și Șcōla“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt jumătate din tōte beneficiile parochiali, cari sunt: sesiunea parochială, stola și birul preoțesc usuat cari tōte la o laltă dau un venit aproximativ de 640 fl Ear după mōrtea actualului paroch alesul capelan va urma nemijlocit de paroh.

Dela recurenți sē cere, cualificație pentru parohii de clasa II-a și sē se presinte în vre-o Duminecā sau sērbătōre în s. bisericā din Valea-mare cu observarea -lui 18 din Regulamentul pentru parohii și a. și trimite recursurile ajustate subsemnatului Dn protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa).

Dat din ședința comitetului parochial din Valea-mare din 27 Ianuarie st. v. 1898.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopop.

—□—

Consistoriul subsemnat pe baza decisiunii enunciate sub numărul și datul de față pentru deplinirea postului de protopresbiter în protopopiatul Bellului, devenit în vacanță prin pensionarea protopresbiterului Petru Suciu, amēsurat Regulamentului congresual, escrie concurs nou cu termenul de 30 de zile computeate dela prima ziua ce urmēzā după āntea publicare a acestui concurs în fōia oficiōsā diecesanā „Biserica și Șcōla“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt urmātōrele:

1) Birul protopopesc, dela parohiile mai de frunte la număr 13 cāte un cubul de cereale, ārā dela 27 parohii ori filii mai slab dotate cāte cu două mēsururi (2 vici) cereale, care tōte la olaltă fac 26 cubule și 2 mēsururi, prețuite cu cāte 5 fl. cubul, dau suma de 132 fl. 50 cruceri.

2) Competințele anuale dela 32 comune bisericesci cu cāte 5 fl. dela una pentru visitațiunile canonice, fac la olaltă 160 fl.

3) Ajutoriu, respective cuota anuală a protopresbiterului 500 fl. din care sumā alesul va avē a da în tot anul protopresbiterului pensionat Petru Suciu până va fi în viētā 200 fl.

4) Venitul parohiei protopresbiterale Ucuriș, face anualminte 600 fl.; aci sē notēzā cā dārile pentru pământul parochial le solvesce parochia Ucuriș, — astfeliu emolumentele tōte împreună dau o sumā totală de 1392 fl. 50 cr.

Aspiranții la acest post de protopresbiter sunt avișați a-și presenta recursurile instruite cu tōte documintele necesari la subsemnatul Consistoriu în termenul susespus; ērā recursurile sunt a sē instrui cu documintele despre cualificațiunea normată prin §, 53 din Statutul Organic și prin conlusul congresual de sub Nr. 111 din anul 1888 și anume:

a) Testimoniu de cualificațiune preoțescā pentru parohiile de prima clasā

b) Testimoniu despre depunerea esamenului de maturitate.

c) Atestat oficios despre aceea, cā recurentele au implinit cel puțin cinci ani în servițiu bisericesc sēu școlariu cu succes deplin mulțāmitorin și cā prin zel și diligință s'a distins în rezultatul activității sale pe terenul bisericesc ori școlar.

Dat din ședința plenară a Consistoriului ort. rom din Oradea-mare tēnutā la 30 Decemvre 1897.

Iosif Goldișiu, m. p.

archimandrit, vicariu episcopesc.

—□—